

Dosarul nr. 3ra-816/23
2-22063387-01-3ra-08082023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (jud.: Ig. Barbacaru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: V. Negru, E. Palanciuc, I. Dutca)

D E C I Z I E

24 aprilie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componență:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Diana Stănilă

Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ depusă de Caraiman Varvara împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ favorabil,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 iunie 2023, prin care s-a respins cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 04 octombrie 2022

c o n s t a t ă:

La 06 mai 2022, Caraiman Varvara a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casa Teritorială Buiucani, mun. Chișinău, să recalculeze pensia pentru limită de vârstă a dnei Caraiman Varvara, pentru perioada 01.08.2010 - 01.08.2021.

În motivarea acțiunii a indicat că, în anul 1985 când a împlinit vârsta de 50 ani, Caraiman Varvara întrunea condițiile pentru a beneficia de pensie pentru limită de vârstă.

La 12 mai 1985, CNAS i-a calculat pensia pentru limita de vârstă pentru un stagiul de cotizare de 26,6 ani. Astfel, începând cu data de 12 mai 1985 până la 01 iulie 2010 reclamanta a beneficiat de pensie pentru limita de vârstă.

La 21 iulie 2010, la vârsta de 75 ani, a plecat în Statele Unite ale Americii, la fiica sa, unde s-a stabilit cu domiciliul permanent.

Ca urmare, din anul 2010 reclamanta a fost lipsită de către CNAS de singurul mijloc financiar care îi putea asigura minimul de subzistență.

La 09 august 2021, Caraiman Varvara a revenit în Republica Moldova și s-a stabilit cu traiului permanent în R. Moldova și a schimbat viza de domiciliul permanent, la adresa mun. Chișinău, str. Ion Creangă nr. 5/3, ap. 5.

La 29 septembrie 2021, Caraiman Varvara a depus la CNAS, sect. Buiucani cerere privind restabilirea pensiei și de a primi plata pensiei, începând cu 01.08.2010 - 01.08.2021.

La 25 noiembrie 2021, reclamanta a depus o altă cerere la CNAS prin care a solicitat un răspuns în scris în baza căruia temei i-a fost refuzată recalcularea și achitarea pensiei pentru perioada 01.08.2010 - 01.08.2021.

Potrivit răspunsului CNAS nr. C-10d21 din 07.12.2021, pensia Caraiman Varvara a fost suspendată la data de 01.07.2010, pe motiv că aceasta și-a stabilit domiciliul într-un alt stat, iar plata pensiei a fost reluată din data de 08.09.2021.

La 09 martie 2022, reprezentantul în bază de procură, Tatiana Croitoru, a înaintat o cerere repetată către CNAS în interesul reclamantei, prin care a solicitat repetat recalcularea pensiei pentru perioada 01.07.2010 - 01.08.2021.

Potrivit răspunsului nr. C-25/22 din 31.03.2022 a CNAS, repetat reclamantei i-a refuzat în recalcularea pensiei pentru perioada 01.07.2010 - 01.08.2021, pe motiv că plata pensiei se reia din data stabilirii domiciliului în Republica Moldova.

Consideră că CNAS în mod abuziv încalcă dreptul constituțional al reclamantei de a beneficia de pensie pentru perioada 01.07.2010 - 01.08.2021, plata pensiei care a fost suspendată pentru perioada dată.

Prin răspunsul primit de la CNAS din 07.12.2021 cât și răspunsul din 31.03.2022 CNAS face trimitere că persoanele care se află cu traiul peste hotare nu beneficiază de plata pensie, deși în momentul în care reclamanta s-a adresat la CNAS aceste prevederi nu se mai aplicau începând cu 08.05.2018.

La fel nu-i este clar din care motiv CNAS a recalculat plata pensiei reclamantei începând cu 14.09.2021 deși reclamanta a depus cerere către CNAS pentru a fi calculată plata pensiei încă în anul 1985 și cu atât mai mult că reclamanta în anul 2010 deja beneficia de pensie pentru limită de vârstă.

Răspunsurile primite de la CNAS, partea reclamantă le consideră abuzive și care nu corespund realității juridice, deși prevederile legale au fost modificate, CNAS la fel în mod abuziv vine cu aceleași răspunsuri.

În aceste sens, consideră că instanța urmează să oblige CNAS să se conformeze realităților juridice existente privind recalcularea pensiei pentru limită de vârstă reclamantei începând din 01.07.2010.

Notează că, pensia pentru limită de vârstă se consideră o recompensă pentru activitatea desfășurată pe tot parcursul vieții. Pentru a beneficia de pensia pentru limita de vârstă este necesar ca persoana să întrunească cumulativ două condiții, acestea sunt: atingerea vârstei de pensionare și atingerea unui anumit stagiul de cotizare, perioadă în care asiguratul a achitat contribuții sociale.

Reclamanta a desfășurat activitate de muncă și a achitat contribuții sociale pentru un stagiul de cotizare 26,5 ani. Pe motiv că reclamanta în anul 1985 a atins vârsta de pensionare și a atins un stagiul de cotizare de 26,5 ani, aceasta a depus cerere pentru stabilirea pensiei pentru limita de vârstă.

În acest sens la 12 mai 1985 reclamantei i-a fost stabilită pensia pentru limită de vârstă.

Sușține că, odată ce reclamantei i-a fost stabilită pensia pentru limita de vârstă la data de 12.05.1985, aceasta urma să beneficieze de pensia dată toată viață fără să fie nevoită să depună în mod repetat către CNAS o altă cerere pentru a i se stabili

și plăti pensia pentru limită de vârstă. Dreptul la pensie este un drept dobândit pe parcursul vieții de către reclamantă pentru a-i fi asigurat un nivel de trai decent în perioada de inactivitate a acesteia, acest drept nu urmează a fi îngrădit.

În perioada anilor 2010-2021, reclamanta a fost privată și lipsită de singurul mijloc financiar, dat fiind faptul ca aceasta nu activa în altă parte și de un alt mijloc financiar în afară de pensie nu dispunea.

În acest sens menționează că, scopul pensiei este acela de a compensa în perioada pasivă a vieții persoanei asigurate contribuțiile vărsate de către aceasta la bugetul asigurărilor sociale de stat, precum și de a fi asigurată cu mijloace de subsistență pentru un trai decent.

Prin Hotărârea Curții Constituționale din 08.05.2018 a fost declarat neconstituțional textul prevăzut la art. 36 alin. (1) al Legii 156 din 14.10.1989, „Asiguratului care își stabilește domiciliul în străinătate nu i se acordă drept la pensie conform legii”.

Curtea Constituțională a constatat că tratamentul diferențiat al persoanelor care nu își au domiciliul în RM în raport cu acele persoane care își au domiciliul în RM, în materie de plata pensiilor, încalcă în mod flagrant drepturile garantate de Constituție cum sunt: dreptul la proprietate privată și protecția acesteia, dreptul la asistență și protecție socială, în acest sens, Curtea a statuat că persoanele care beneficiază de pensie în RM trebuie să se bucure în continuare de aceasta chiar dacă își schimbă locul de domiciliul în afara țării. Reclamantei în anul 2010 i-a fost suspendată plata pensiei pentru limită de vârstă de către CNAS pe motiv că aceasta și-a schimbat domiciliul în afara țării.

Reclamanta a susținut că, a muncit toată viața și a contribuit la sistemul de asigurări sociale a fost privată în întregime de către CNAS de acest drept și a fost lipsită în mod abuziv de unicul mijloc de financiar pe care se baza pentru a-și procura hrană, medicamente, îmbrăcăminte și alte necesități cotidiene.

Conform prevederilor legale plata pensiei care a fost suspendată urmează să fie recalculată din momentul în care plata pensiei a fost suspendată.

La 25 noiembrie 2021, moment în care reclamanta a depus cerere privind recalcularea pensiei pentru limită de vârstă către CNAS, ultima urma să recalculeze pensia reclamantei din momentul în care acest drept a fost suspendat, fapt ce nu s-a întâmplat deși în momentul în care reclamanta s-a adresat cu cererea respectivă către CNAS prevederile hotărârii Curții Constituționale din 08.05.2018, erau în vigoare.

Afirmă că, la moment are împlinită vârsta de 87 de ani, pe motiv că se află la această vârstă înaintată se confruntă cu mai multe probleme de sănătate care cu trecerea anilor s-au acutizat, iar la moment primește în repetate rânduri tratamente medicale care de altfel sunt foarte costisitoare.

Pentru reclamantă plata pensiei reprezintă singurul mijloc financiar pentru care s-a trudit toată viața pentru a-și asigura bătrânețea.

În anul 2010 reclamanta a fost lipsită în mod abuziv de plata pensiei pentru limită de vârstă de către CNAS, timp de 11 ani nu a beneficiat de dreptul privind plata pensiei, drept pe care l-a dobândit în perioada în care a contribuit la sistemul de contribuții sociale.

În acest sens, menționează că dreptul la pensie este un drept garantat și statul nu poate lipsi cetățenii săi de minimul de existență.

Reclamanta consideră că, instanța urmează să o restabilească în drepturi privind plata pensiei pentru perioada de 01.07.2010 - 01.08.2021, deoarece toată această perioadă i-au fost încălcate drepturile constituționale privind plata pensiei pentru limita de vârstă.

Referitor la cheltuielile de asistență juridică menționează că, pentru instanța de fond, în baza anexei nr.2 din 10.02.2022 la Contractul de asistență juridică nr. CV/10/2022 din 4 10.02.2022 încheiat între Caraiman Varvara (Client) și Veronica Solomon (Avocat), a fost negociată și stabilită suma de 8 000 lei, fiind una reală și conformă Recomandărilor privind quantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 04 octombrie 2022, acțiunea înaintată de Varvara Caraiman s-a admis.

S-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Buiucani mun. Chișinău nr.c-25/22 din 31.03.2022, adoptată în privința Varvarei Caraiman.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actului administrativ individual privind recalcularea și achitarea reclamantei Varvara Caraiman, pensia pentru limita de vârstă, pentru perioada 01.01.2011 - 07.09.2021, cu aplicarea indexării corespunzătoare.

La 18 octombrie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel nemotivat, ulterior motivat împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 04 octombrie 2022, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 14 iunie 2023, s-a respins cererea de apel înaintată de Casa Națională de Asigurări Sociale.

S-a menținut hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 04 octombrie 2022.

S-a admis parțial cerința înaintată de Varvara Caraiman privind încasarea cheltuielilor de judecată.

S-a încasat de la Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul Varvarei Caraiman cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suma de 2500 (două mii cinci sute) lei, în rest cerința s-a respins.

La 19 iunie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus de recurs nemotivat împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 iunie 2023, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și pronunțarea unei noi decizii de respingere a acțiunii.

La 02 august 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus recurs motivat.

În motivare a susținut că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material și nu a elucidat circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei.

Din probatoriul anexat la dosar se atestă nerespectarea procedurii prealabile de către Caraiman Varvara, pentru că la CNAS nu a fost înregistrată vreo cerere din partea acesteia sau reprezentantei prin procură prin care să-și revendice careva drepturi lezate prin emiterea sau refuzul emiterii unui act administrativ privind recalcularea/achitarea pensiei.

Răspunsul CTAS Buiucani nr. C-25/22 din 31.03.2022, nu a fost contestat potrivit art. 40 al Legii nr. 156/1998 și art. 162 CA.

Cererile prelabile adresate de avocatului Solomon Veronica către CNAS, nu pot fi reținute ca fiind valabile în condițiile în care împuternicirile corespunzătoare conform art. 46 Cod administrativ, nu au fost prezentate pentru a participa la procedura administrativă în fața autorității publice.

În asemenea circumstanțe, acțiunea nu întrunește condițiile admisibilității.

Casa Națională de Asigurări Sociale a susținut că, a înaintat cerere privind declararea inadmisibilității acțiunii cu nr. 3201 din 18.05.2022 (prezentă la materialele dosarului), pe care instanța de fond nici nu a examinat-o, nefiind emisă vreo încheiere în acest sens. Nici din partea motivată a hotărârii fondului nu se conturează concluzia ca instanța să fi supus real testului admisibilității acțiunii intimitei prin prisma acelor argumente indicate în cererea privind declararea inadmisibilității acțiunii.

În așa fel, un act administrativ de emis CNAS în procedură prelabilă în privința deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Buiucani mun. Chișinău nr.C-25/22 din 31.03.2022, nu există.

Instanța de apel a omis aceste circumstanțe relevante cauzei, nedeterminând faptul că pe lângă actul administrativ litigios, urmează să fie inclusiv actul administrativ emis în procedură prelabilă care este obligatorie pentru categoria dată de litigii.

Procedura admisibilității acțiunii efectuată de către instanța de fond și apel s-a desfășurat cu încălcarea normelor imperative ale Codului administrativ ce-i impune instanței de judecată, potrivit art. 207 alin. (1), să verifice din oficiu dacă sânt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ.

Cu referire la fondul cauzei, Casa Națională de Asigurări Sociale consideră drept neîntemeiată soluția instanței de apel, de a menține hotărârea primei instanțe.

Caraiman Varvara începând cu 12 mai 1985 a beneficiat de pensie pentru limita de vârstă. Pensia a fost calculată pe baza coeficientului individual al salariului 0,53361 și vechimii în muncă de 26 ani, cuantumul căreia a constituit după indexarea de la 01.04.2010 – 653,86 lei lunar.

La 23 iunie 2010, Caraiman Varvara a depus cerere la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Hâncești prin care a solicitat achitarea pensiei pentru 6 luni anticipat în legătură cu plecarea cu traiul în Statele Unite ale Americii.

Recurentul a susținut că, cazului sunt relevante prevederile Regulamentului privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de pensii, alocațiilor sociale de stat, alocațiilor lunare de stat, indemnizațiilor, plăților periodice capitalizate și suportului financiar de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2006.

În baza cererii depuse de către intimată la CTAS Buiucani, pensia a fost reluată de la 08 septembrie 2021 (data stabilirii domiciliului în Republica Moldova), cuantumul căreia a constituit 1394,94, iar după indexarea de la 01 octombrie 2021 i s-a garantat cuantumul pensiei minime de 2000 lei lunar, conform Hotărârii Guvernului nr. 162/2021 cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat.

Concluzia instanței de apel prin care s-a menținut soluția fondului privind adjudecarea pensiei pentru limita de vârstă intimătei, pentru perioada 01.01.2011 - 07.09.2021, cu aplicarea indexării corespunzătoare, este eronată.

Prevederile art. 2 și art. 36 ale Legii privind sistemul public de pensii nr. 156/1998 (în redacția în vigoare în anul 2010), ce stabileau și condiționau că dreptul la pensie îl au asigurații domiciliați în Republica Moldova și respectiv că asiguratului care își stabilește domiciliul în străinătate nu i se acordă drept la pensie conform prezentei legi, au avut caracter constituțional până la declararea neconstituționalității acestora.

Casa Națională de Asigurări Sociale a invocat că, Caraiman Varvara nu are temei legal să pretindă achitarea pensiei de la data suspendării - 01.07.2010 până la 08.05.2018 – data emiterii hotărârii Curții Constituționale nr. 10, deoarece acesta nu întrunea condiția imperativă prevăzută de lege - domiciliul în Republica Moldova.

În perioada 01.01.2019 – data intrării în vigoare a Legii nr. 258/2018 pentru modificarea Legii nr. 156/1998, intimata nu a manifestat vreo intenție privind reluarea dreptului la plata pensiei conform rigorilor art. 36 din Legea nr.156/1998, adică prin completarea și transmiterea pe adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale, a unui certificat de viață potrivit modalității descrise în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2006.

Odată cu revenirea intimătei în Republica Moldova și obținerii vizei de reședință la 08.09.2021, cât și a depunerii cererii către CTAS Buiucani privind reluarea dreptului la pensie, sunt incidente prevederile pct. 35⁷ ale Regulamentului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2006, ce stipulează că în cazul în care beneficiarul de pensie revine și își stabilește domiciliul în Republica Moldova, plata pensiei se reia din data stabilirii domiciliului în Republica Moldova.

În opinia recurentului, decizia instanței de apel este emisă cu aplicarea eronată normele de drept material.

Cu referire la termenul recursului:

Conform art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei contestate la 14 iunie 2023 în ședință publică, iar la 15 iunie 2023 a expediat părților copia dispozitivului, prin intermediul poștei electronice (f.d.238 Vol. I).

La 19 iunie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus de recurs nemotivat.

Copia deciziei motivate a Curții de Apel Chișinău a fost notificată Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 21 iulie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică, anexat la materialele cauzei (f.d.242 Vol. I).

La 02 august 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus recurs motivat.

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că la depunerea recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale a respectat termenele

prevăzute la art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția în vigoare la data declarării recursului).

La 10 august 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia recursului, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței (f.d. 9 Vol. II).

Prin referința depusă la 01 septembrie 2023, Caraiman Varvara a indicat că soluția instanței de apel este corectă și întemeiată și a pledat pentru inadmisibilitatea recursului.

În condițiile art. 193 alin. (3), (31) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Verificând decizia Curții de Apel Chișinău din 14 iunie 2023 în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs și referință, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursurilor), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Materialele cauzei atestă că la 06 mai 2022, Caraiman Varvara, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casa Teritorială Buiucani, mun. Chișinău, să recalculeze pensia pentru limită de vârstă a reclamantei Caraiman Varvara, pentru perioada 01.08.2010 - 01.08.2021.

Judecând cauza, prima instanță prin hotărârea din 04 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, a admis acțiunea, a anulat decizia a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Buiucani mun. Chișinău nr.c25/22 din 31.03.2022, adoptată în privința Varvarei Caraiman. A obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actului administrativ individual privind recalcularea și achitarea lui Varvara Caraiman, pensia pentru limita de vârstă, pentru perioada 01.01.2011 - 07.09.2021, cu aplicarea indexării corespunzătoare.

Instanța de apel, prin decizia din 14 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 04 octombrie 2022.

În motivarea soluției, instanța de apel a conchis că în cazul în speță, urmează a fi aplicată direct hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 08 mai 2018.

Curtea Constituțională în hotărârea sa a reținut că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a fost soluționată o cauză cu același obiect, prin

care statul reclamat a fost condamnat (cauza Pichkur v. Ucraina, 7 noiembrie 2013).

Reclamantul din această cauză lucrase timp de 40 de ani în Ucraina, după care a emigrat în Germania. Autoritățile ucrainene au decis anularea pensiei sale, după ce au aflat că acesta nu mai este rezident al Ucrainei. Decizia autorităților s-a bazat pe prevederile Legii privind pensia generală de stat, care interzicea plata pensiilor către cetățenii nerezidenți. Una dintre funcțiile Curții Europene constă în stabilirea unui nivel minim de protecție a drepturilor fundamentale, care trebuie garantat în toate statele membre ale Convenției. Curtea Europeană a explicat consecințele acestei funcții în cauza Soering v. Regatul Unit, 7 iulie 1989, § 87: obiectul și scopul Convenției, ca instrument pentru protecția ființelor umane, reclamă ca prevederile sale să fie interpretate și aplicate astfel încât să-i facă garanțiile practice și efective. Mai mult, orice interpretare a drepturilor și a libertăților garantate trebuie să fie conformă cu spiritul general al Convenției, ca instrument conceput să mențină și să promoveze idealurile și valorile unei societăți democratice.

Prin hotărârea menționată, Curtea Constituțională a conchis că tratamentul diferențiat al persoanelor care nu își au domiciliul în Republica Moldova, în comparație cu cele care își au domiciliul în Republica Moldova, în materie de plată a pensiilor, încalcă articolele 46 și 47, coroborate cu articolul 16 din Constituție.

Or, persoanele care beneficiază de plata pensiilor în Republica Moldova trebuie să se bucure în continuare de acestea, chiar dacă își schimbă locul de domiciliu în afara țării.

Astfel, instanța de apel a reținut că, Caraiman Varvara avea dreptul de a beneficia de pensie pentru limită de vârstă și beneficia de aceasta, iar Casa Națională de Asigurări Sociale, nu a negat faptul că intimata, este în drept să beneficieze de pensie pentru limită de vârstă.

Referitor la perioada pentru care în privința intimitei Caraiman Varvara urmează a fi calculată/recalculată și achitată pensia pentru limita de vârstă, instanța a conchis că, în speță urmează a fi aplicate prevederile art. 35 alin. (1) al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, care stabilește expres că pensia stabilită și neîncasată la timp se plătește retroactiv din data suspendării.

Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută.

Obiect al prezentului litigiu îl constituie dreptul la pensie pentru limita de vârstă, în situația în care Caraiman Varvara nu a locuit pe teritoriul Republicii Moldova, în perioada anului 2010-2021.

Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a furnizat o motivare clară în ceea ce vizează obligarea CNAS de a achita lui reclamantei Caraiman Varvara pensia pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia începând cu 01.01.2011 până la 07.09.2021.

Din dosarul personal al reclamantei Caraiman Varvara deschis de Casa Națională de Asigurări Sociale se reține că, la 23 iunie 2010, Caraiman Varvara a solicitat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Hîncești, achitarea pensiei pentru șase luni înainte, în legătură cu plecarea cu traiul permanent în SUA.

Prin decizia din 28 iunie 2010 Casa Națională de Asigurări Sociale, a decis suspendarea pensiei, din motivul: domiciliul cu reședința permanentă în afara țării.

Deci, odată cu trecerea cu traiul în străinătate, reclamantei Caraiman Varvara i-a fost suspendată plata pensiei pentru limita de vârstă, însă aceasta nu a contestat decizia de suspendare a pensiei.

În cauza Pichkur împotriva Ucrainei din 07.11.2013 CtEDO i-a recunoscut reclamantului statutul de victimă începând cu momentul când a contestat în instanțele naționale refuzul de a-i achita pensia.

În esență, decizia de suspendare a fost una conformă reglementărilor în vigoare la moment.

Astfel, existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

Dacă instanța de judecată nu a motivat în ce constă vinovăția Casei Național de Asigurări Sociale, responsabilă pentru neachitarea pensiei în perioada invocată de reclamant în acțiunea înaintată, aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii.

În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

Potrivit punctului 35 al Regulamentului privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de pensii, alocațiilor sociale de stat, alocațiilor lunare de stat, indemnizațiilor, plăților periodice capitalizate și suportului financiar de stat, aprobat prin Hotărârea guvernului nr.929 din 2006, pentru stabilirea și/sau plata pensiei, beneficiarul depune personal cererea la casa teritorială de asigurări sociale de la ultimul domiciliu din Republica Moldova, prezintă în original și copie actul de identitate din sistemul național de pașapoarte și copia actului de identitate din țara de domiciliu al beneficiarului, tradusă și autentificată în modul stabilit de legislație.

În cazul în care actul de identitate din țara de domiciliu nu conține informații despre domiciliu, acesta urmează să prezinte documentul oficial eliberat de autoritatea statului străin care atestă domiciliul acestuia în străinătate, tradus și autentificat în conformitate cu cerințele legislației în vigoare.

Necăutând la existența acestor prevederi speciale, instanțele ierarhic inferioare, făcând referire la prevederile art. 29 din Cod administrativ, au specificat că nu sunt proporționale în raport cu drepturile afectate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că art. 29 din Codul administrativ se referă la măsurile administrative ce urmează a fi aplicate și nu la unele sau altele prevederi legale.

Art. 29 din Codul administrativ nu le oferă instanțelor de judecată posibilitatea de a desconsidera normele legale. În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că motivarea este un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a

exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie.

Obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 alin. (1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenților, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

În concluzie, fiind constatate încălcările menționate, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 14 iunie 2023, adoptată, în cauza de contencios administrativ depusă de Caraiman Varvara împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ favorabil, și se trimite spre rejudecare, în instanța de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc